

Til Programrådet for masterstudiet i rettsvitenskap
Fra Prodekan for studier og studieårsansvarlige første studieår

Sakstype: Vedtakssak
Møtedato: 2. mai 2019
Notatdato: 25. april 2019
Arkivsaksnummer:
Saksbehandler: Kristian Skyrud Danielsen

Overgang til Bestått/Ikke-bestått på JUS1111

Forslag

Det foreslås med dette en overgang til bestått/ikke-bestått på JUS1111, i kombinasjon med to obligatoriske skriveøvelser i hhv. kjøps- og avtalerett og erstatningsrett, som må bestås før man kan gå opp til eksamen. Skoleeksamen foreslås krympet til fire timer.

Formålet er å skape et bedre læringsmiljø på første semester, med målrettet fokus på juridiske basalferdigheter, å dempe karakterpress og å sosialisere studentene inn i konstruktive (sam)arbeidsformer de kan ta med seg videre i studiet. Forslaget er forankret i den eksterne evalueringsgruppens rapport.¹

Bakgrunn

Jusstudiet utfordres av et karakterpress blant studentene. Karakterpress er ikke i seg selv usunt, siden studentene må oppfordres til å prestere og å realisere sine talenter, men presset blir usunt fordi det eksisterer mange myter om hvor gode karakterer som faktisk kreves hos arbeidsgivere, og fordi det motvirker en samarbeidskultur mellom studentene. Fakultetsledelsen er kjent med at det spres mange slike myter blant studentene på første semester.

De tre juridiske fakultetene er gjennom et felles brev fra rektorene bedt om å komme frem til tiltak som kan redusere gjentakene ved fakultetene. Disse er høye sammenliknet med andre studieprogrammer. JUS1111 har et høyt antall gjentak. Mange av disse gjennomføres av viderekomne studenter, hvilket gjør at førsteårsstudentene konkurrerer med langt mer erfarne studenter, og sosialiseres dermed inn i et karakterpress. Disse effektene forsterkes både ved at det tilstrebes en normalfordeling av karakterene over tid, og at eksterne sensorer lett får et galt bilde av hva som kan forventes av studenter på første semester. Emnesperren som ble vedtatt i juni 2018 vil avhjelpe dette, men vil også kunne føre til at studenter skyver på senere eksamener for å kunne gjenta uten at emnesperren "slår inn". En overgang til bestått/ikke-bestått vil være langt mer effektiv for å hindre gjentak.

¹ Rapporten "Periodisk evaluering av masterprogrammet i Rettsvitenskap Universitetet i Oslo", november 2018, se særlig s. 9.

Det vi ønsker å lære studentene på JUS1111 er først og fremst en innføring i rettskilder og ferdigheter i å finne frem til relevante kilder, en forståelse for rettslige resonnementer og kunnskap i fagene, samt grunnleggende ferdigheter i juridiske drøftelser. Vi forventer likevel at studentene etter få måneder skal være i stand til å håndtere "full-size" eksamensoppgaver, og vi har også i stor utstrekning lukket øynene for effektene av at studenter på senere studieår gjentar slike eksamener.

Et mer spisset fokus både på ferdigheter innenfor anvendelse av jussen (typisk drøftelser) og ferdigheter i å bruke informasjonssystemer som Lovdata Pro for å få oversikt over rettskildebildet er også viktig ut fra en målsetning om arbeidslivsrelevans. Regelverket er både mer komplekst enn tidligere, og utvikler seg også raskere. Det høye endringstempoet innebærer at evnen til å finne frem til regelinnhold er mye viktigere enn før. Regelinnholdet vil i mange tilfeller være endret allerede før studentene er uteksaminerte, og ferdighetstrening av studentene, slik at de selv kan finne frem til innhold, er derfor helt sentralt i et moderne jusstudium. Et mer konkret ferdighetsfokus, der det på hvert studieår bør utvikles en plan om hvilke ferdigheter studentene skal tilegne seg, løftes også frem i den eksterne evalueringsrapporten.²

Et "innføringssemester" der hovedfokus er på å mestre ferdigheter som drøftelser (for eksempel av "vesentlig mangel" eller "culpa"), vil gi studentene en annen trygghet i egne ferdigheter en dagens modell, der de stilles overfor "full-size" eksamensoppgaver allerede i den første kursoppgaven. Skriveopplæringen på første semester bør sannsynligvis fokusere på mindre oppgaver, der hovedformålet er å oppøve grunnleggende ferdigheter i drøftelser, samt å identifisere rettsspørsmål i et gitt faktum. Disse ferdighetene realiseres bedre ved enklere skriveøvelser med umiddelbar tilbakemelding, enn ved løsning av tidligere eksamensoppgaver med tilbakemelding flere uker etter innlevering, slik tilfellet er nå for både kurs- og fakultetsoppgaver. Fakultetet har gode erfaringer med en slik omlegging når det gjelder domsanalyser på JUS1211. Her ble studentene tidligere bedt om å analysere hele dommer og gjerne flere dommer i sammenheng. Dette er endret slik at studentene nå kun får et utsnitt av en domsbegrunnelse, dvs. noen avsnitt å analysere. Endringene er gjennomført både i undervisning og til eksamener siste par semestrene.

Et annet poeng er at studentene bør sosialiseres inn i en samarbeidskultur, noe som også fremheves som et sentralt poeng av det eksterne evalueringspanelet.³ Allerede på andre studieår vil de måtte samarbeide gjennom den obligatoriske prosedyreøvelsen, og studieopplegget bør allerede fra første semester søke å legge til rette for slikt samarbeid, også gjennom samskriving (som er en helt sentral ferdighet i yrkeslivet). En slik omlegning som foreslås vil gi et fokus på ferdigheter, og mindre på karakterer basert på kunnskap. Forhåpentligvis vil dette føre til mer samarbeid og mindre usunn konkurranse mellom studentene, og etablere samarbeidsformer som studentene vil ta med seg videre i studiet.

Omleggingen vil også være positivt for læringsutbyttet studentene sitter igjen med etter sitt første semester med jus. Poenget er at skriveøvelsene sikrer innsats og at studentene arbeider målrettet

² "Periodisk evaluering av masterprogrammet i Rettsvitenskap Universitetet i Oslo", november 2018, s. 8.

³ "Periodisk evaluering av masterprogrammet i Rettsvitenskap Universitetet i Oslo", november 2018, s. 9.

med ferdigheter det er viktig å tilegne seg tidlig i studiet. Samtidig vil fakultetet gjennom skriveøvelsene få bedre innblikk i hva studentene faktisk tilegner seg av ferdigheter, siden skoleeksamen ikke nødvendigvis får frem de reelle ferdighetene på en god måte, men vel så mye forteller noe om for eksempel evne til å takle stress og eksamenspress.

Studentene vil uansett prøves (med karakterer) i de sentrale JUS1111-fagene. Dette er kanskje mest tydelig for kjøps- og avtalerett, som kommer igjen på 3. studieår gjennom obligasjonsretten. Også erstatningsrettslige kunnskaper vil bli prøvet senere i studiet, og erstatningsutmåling henger tett sammen med velferdsrett på 2. studieår. Dermed er det få rettsdogmatiske temaer som ikke vil være gjenstand for prøving med karaktersetning. JUS1111 utgjør også bare 20 studiepoeng, siden ex. phil. også ligger på første semester.

Gjennomføring

Skriveøvelsene

Opplegget forutsetter at studentene gjennomfører obligatoriske skriveøvelser ilt. semesteret. Disse legges opp som obligatoriske arbeidskrav som må bestås for å kunne gå opp til eksamen. Dersom man kun valgte å gå over til B/IB på eksamen, ville det ikke vært noen garanti for at studentene faktisk arbeider aktivt med fagene ilt. semesteret, og det ville være en risiko for at mange ville lagt seg like over grensen for stryk. Obligatoriske skriveøvelser ilt. semesteret, med en reell prøving, er derfor en forutsetning for innføring av forslaget. Skriveøvelsene foreslås begrenses til maksimalt 1000 ord.

Studentene på JUS1111 tilbys i dag både kurs- og fakultetsoppgaver. Det foreslås at fakultetsoppgavene beholdes, men at kursoppgavene i avtale-/kjøpsrett og erstatningsrett utfases og at ressursene i stedet benyttes til to obligatoriske skriveøvelser der studentene får umiddelbare tilbakemeldinger (ilt. noen dager) på en mindre tekstoppgave, typisk sentrale drøftingstemaer som erfaringsmessig faller vanskelig for studentene, men som representerer sentrale ferdigheter å ta med seg senere i studiet. Dette kan være spørsmål som om en avtale anses som inngått, om det foreligger vesentlig kontraktsbrudd eller om det foreligger culpa. Hovedfokuset skal ligge på drøftelsene og teknikken i så måte.

Det foreslås at oppgavene kommenteres av studentrettere. Oppgavene bør hvert semester gjennomgås med rettekorpset. Videre foreslås det at kursleder skal vurdere om arbeidskravet er oppfylt eller ikke, dvs. om oppgaven kan gis bestått. Dette sikrer både individuell tilbakemelding til studentene samt en kvalifisert vurdering av om arbeidskravet er bestått. Samtidig vil det ikke bli en uforholdsmessig belastning for kurslederne.

Det foreslås også at oppgavene gjennomgås i plenum for ytterligere å bevisstgjøre studentene. Her kan det f.eks. foretas en gjennomgang av utvalgte anonymiserte besvarelser. Typisk vil lærer da kunne forklare hva som fungerer og hva som ikke fungerer basert på studentenes egne innleveringer.

Det foreslås videre at det arrangeres skriveverksteder med viderekomne studenter, der studentene for eksempel kan presentere et utkast muntlig og få umiddelbare tilbakemeldinger. Dette ville sannsynligvis økt læringsutbyttet betydelig. Det foreslås tre studenter per kursgruppe.

Det foreslås at oppgavene skrives og leveres ilt. kursundervisningen. Dette kan gjennomføres som følger, der skriveverksted settes opp en dag det ikke er kursundervisning. Se vedlegg 1 og 2.

Oppgaven vurderes av kursleder. Terskelen for å godkjenne arbeidskravet bør være at studenten på en tilfredsstillende måte er i stand til å gjennomføre en juridisk drøftelse og anvende rettskildene på et gitt faktum.

Det foreslås at studenter som ikke består de obligatoriske arbeidskravene får mulighet til å levere på nytt. Det foreslås at dette koordineres slik at ny innlevering skjer før felles gjennomgang av oppgavene. Kurslærer kan som eksempel etter tre dager gjennomgå en besvarelse på nytt, slik at kandidaten har kunnet endre i henhold til begrunnelse. Ved å gi en slik kort frist vil det pedagogiske elementet være sentralt, men det vil også løse problemet ved å eventuelt overskride trekkfrist til eksamen.

Eksamen

Det foreslås at eksamen gjennomføres som vanlig skriftlig skoleeksamen, men reduseres til 4 timer. Studentene bør da prøves i andre ferdigheter enn skriveøvelsene, for eksempel oppgaver der forståelse for systemet i kjøpsretten, tolkning av avtaler eller forholdet mellom de ulike stegene i en erstatningsvurdering testes ut. Videre kan skoleeksamen utfordre studentene på oversikt over rettskildene ut fra den innsatsen de har nedlagt i Lovdata Pro gjennom semesteret.

Grensen for bestått/ikke bestått foreslås formulert på samme måte som PMR vedtok for semesteroppgaven på JUS2211. For å bestå eksamen, må kreves det at "Kandidaten har oppfylt kravene til læringsutbytte slik det fremgår av emnebeskrivelsen, og har tilfredsstillende kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse."⁴

Overgangsordning

Av hensyn til privatister på første studieår antas det at det må avholdes eksamen i gammel ordning i minst ett semester. En rekke institusjoner tilbyr undervisning for privatister på første studieår, disse institusjonene må informeres om omleggelsen av JUS1111 for å kunne justere sitt tilbud i henhold til dette.

Klage og gjentak

Studentenes behov for å bruke den spesielle kvoten på fire forbedringsforsøk vil bortfalle. De studentene som ikke består eksamen vil som vanlig ikke ha adgang til noen utsatt eksamen, men må forsøke på nytt neste semester. Forsøket vil gå som ett av totalt tre mulige eksamensforsøk under den ordinære tregangersregelen.

⁴ Jf. PMR 4. desember 2018 sak 4 (<https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/moter/2018/pmr7/protokoll.html>).

De studentene som ikke består eksamen vil ha adgang til å klage på sensuren. Besvarelsen vil da bli vurdert på nytt, men forskjellen fra andre emner vil være at sensor nødvendigvis er klar over at kandidaten ikke har bestått eksamen. Temaet for sensormøtet vil da omhandle hvor terskelen skal legges for at læringsutbyttet som fremgår ovenfor er oppnådd.

Noen tredje vurdering av sensur jf. universitets- og høyskoleloven § 5-3 sjette ledd blir ikke aktuelt for dette emnet.

Øvrig undervisningstilbud

Fakultetsoppgavene må tilpasses dette opplegget, for det første slik at de ikke karaktersettes, for det andre at de tilpasses et eksamensformat på fire timer. Fravær av karaktersetting vil forhåpentligvis føre til at tilbakemelding til studentene blir kvalitativt bedre, fordi man ikke lenger kan "kommunisere gjennom karakter". Forhåpentligvis kan dette også stimulere til mer læringsskapende dialog mellom studenter, siden spørsmål om hvordan "det gikk" ikke lenger kan besvares med en henvisning til karakteren man ble gitt. Endelig vil en overgang stimulere til et tryggere læringsmiljø der eksamensangsten er redusert, hvilket også vil gi et bedre læringsutbytte.

Ressurser og godskrivning

Skriveøvelsene foreslås finansiert ved at kursoppgaver utfases, og at disse ressursene dekker merkostnadene ved retting, gjennomgang og godskrivning av skriveøvelser. Det vil være reelle besparelser knyttet til eksamen, dels ved begrenset gjentak, dels ved overgang til fire timer og dels ved bruk av kun én sensor. Disse besparelsene kan, innenfor rammene av fakultetets økonomi, kanaliseres til andre studiekvalitetstiltak rettet mot første semester.

Overgang til én sensor og fire timers eksamen utgjør en besparelse i sensuren på 281.166 kr i året, dagens årlige kostnad er 387.240 kr. Se vedlegg 3.

For kostnader på studiesiden per semester, se vedlegg 4.

Kostnadene har følgende utgangspunkt og forbehold:

Med tre studentrettere per kursgruppe vil skriveverkstedene koste enten 7703 kr eller 15406 kr, avhengig av om skriveverkstedene skal være av to eller fire timers varighet. Det budsjetteres vanligvis med 7 kursgrupper på JUS1111.

Retting av obligatoriske skriveoppgaver gjøres av studentrettere. Som ved fakultetsoppgaver gis det én time per oppgave, med en sats på 183,40 kr. Det budsjetteres med 260 kandidater til undervisning per semester, og dette utgjør 95.368 kr med to obligatoriske skriveøvelser.

Kurslærer godkjenner arbeidskravet, og det foreslås at kurslærer får to undervisningstimer for godkjenning av alle besvarelser på det enkelte kurs. Én undervisningstime utgjør 5 timer for eksterne, og 4,43 timer for interne, og det vil derfor være rom innenfor disse to

undervisningstimene å gjøre en grundigere sjekk dersom en kandidat gis et ikke bestått resultat. Besvarelsene skal rettes av studentrettere, og kurslærers arbeid knyttet til dette blir derfor mindre.

Oppsummert kan vi forvente noe økte kostnader på studiesiden, men besparelser i sensuren. Økonomien i dette forslaget er således god.

Tall er hentet fra budsjett for 2019.

Endringer

Læringskravene for JUS1111 må justeres.

Det må utarbeides en emnespesifikk sensorveiledning til eksamen.

Det bør utarbeides en veileder for studentrettere. Det bør her angis detaljert hva målsetningen med skriveøvelsene skal være, samt hva som kreves av tilbakemeldinger som gis til studentene for at det skal ha et pedagogisk utbytte.

Forslag til vedtak:

Forslaget vedtas som det foreligger med oppstart tidligst vår 2020.

Vedlegg

- Vedlegg 1: Eksempel på undervisning vårsemester
- Vedlegg 2: Eksempel på undervisning høstsemester
- Vedlegg 3: Kostnader på studiesiden
- Vedlegg 4: Besparelser ved endret eksamen